

Un poema anarquista

Román Gubern

Si *À propos de Nice* constitueix una esplèndida sàtira social, contrafigura de la targeta postal turística, *L'Atalante* un gran poema d'amor, *Zéro de conduite* es va erigir en el gran poema llibertari de Jean Vigo, el seu film políticament més explosiu, a pesar que els protagonistes són uns simples col·legials. Tan revulsiu va ser, que la censura francesa en va prohibir la circulació.

Jean Vigo va escriure el guió de *Zéro de conduite* (titulat, de principi, *Les cancre*, és a dir, els mals estudiants) en

una setmana —gairebé un exercici d'escriptura automàtica— i l'empresari Jacques-Louis Nounez li va concedir un pressupost, modest, de 200.000 francs i una setmana de rodatge als estudis Gaumont. Jean Vigo es va inspirar en els records d'una infantesa òrfena i indisciplinada, sobretot al col·legi de Millau. Així, el director del col·legi, nan i barbut, era un eco del minúscul i barbut director del col·legi de Chartres que havia freqüentat. Però també hi ha presents al film els ecos de la presó que va patir son pare, que fan del col·legi un mena de presó d'infants.

En el seu amarg poema anarquista, la revolta dels escolars contra l'opressió del món adult i burgès va constituir una revenja del realitzador adult contra la infantesa atupada, amb l'arma de la sàtira i temperada, a voltes, pel lirisme. Al final, en la seva insurrecció, que desbarrata la pomposa cerimònia oficial presidida per les autoritats acadèmiques, els escolars tiren per terra la bandera francesa i encapçalen la revolta. Amb divertida mirada xarlotesca, en canvi, és retratada la deserció dels col·legials que desfilen darrere del professor pels carrers. Però el cim del lirisme de Jean Vigo es troba en la batalla en el dormitori, amb les plomes de les flassades volent al *ralenti*, mentre la música surrealista de Maurice Jaubert es desenvolupa a l'inrevés (recordem que plomes volant apareixen també a *L'Age d'or*, *Los olvidados* i *El ángel exterminador*, de Luis Buñuel). Amb raó, Alain i Odette Virmaux, al llibre *Les Surréalistes et le cinéma*, caracteritzen *Zéro de conduite* pel seu "anarquisme oníric", fet que contrasta agudament amb les paraules clau enumerades per P.E. Salès Gomès en analitzar, en el seu llibre biogràfic sobre Vigo, les crítiques al film publicades després de l'estrena el 1933: odiós, violent, destructor, rancorós, amargura, miserable, grosseries, nociu, aspre, desesperança, angouxa, confusa, dolenta, ardent, atrevida, viciós, subversius, desagradables, obès, tèrbols, erotisme, escatologia, excessiu, sàtira, sòrdid, exagerats, ofensius, penosos, implacable, trist, rude, provocador, exasperant, crueltat i perversitat.

Els germans Jacques i Pierre Prévert varen aplaudir *Zéro de conduite* en l'estrena parisenca, en contra d'una opinió majoritàriament negativa (entre els destructors hi havia els respectats André Gide i Georges de la Fouchardière). Atacada de manera virulenta per la crítica catòlica i pels sectors conservadors, *Zéro de conduite* va ser prohibida per la censura l'abril del 1933, arran de la protesta de l'Associació de Pares de Família. S'hauria d'esperar a l'alliberament de França, després de la tirania nazi, perquè el film fos també alliberat i reestrenat amb tots els honors el novembre del 1945, juntament amb *L'Espoir* d'André Malraux, el gran monument a la solidaritat republicana en la Guerra Civil Espanyola. 🍷